

Vergaderjaar 2024–2025

27 428

Beleidsnota Biotechnologie

Nr. 408

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT, DE MINISTERS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT, VAN KLIMAAT EN GROENE GROEI EN VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP EN DE STAATSSECRETARISSEN VAN LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR EN VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 april 2025

Biotechnologie is een baanbrekende technologie met zeer diverse toepassingen, onder andere op het gebied van gezondheid, circulaire economie en voedselproductie. Nederland heeft een sterke uitgangspositie in biotechnologie: er is veel kennis in huis en er is veel bedrijvigheid. Door biotechnologische innovaties is het mogelijk om planten steeds gericht aan te passen, waardoor ze beter bestand zijn tegen droogte, ziekten en plagen. Er zijn diverse gentherapieën in ontwikkeling voor (zeldzame) ziekten die eerder niet of minder goed behandelbaar waren. Industriële biotechnologie maakt het mogelijk om biomassa om te zetten in biomaterialen en biobrandstoffen en draagt zo bij aan de verduurzaming van de industrie. Door de veelheid aan toepassingen kan biotechnologie een grote bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven waar Nederland voor staat. Daarnaast kan biotechnologie de Nederlandse economie nu en in de toekomst helpen versterken.

Ook andere landen zien de potentie van biotechnologie en in Brussel zijn er veel ontwikkelingen. De Europese Commissie heeft in maart 2024 aangekondigd om de concurrentiepositie rondom biotechnologie te willen versterken¹. Dit doet de Commissie onder andere via het opstellen van een Europese Biotech Act en een Biotechnology en Biomanufacturing Hub² ter ondersteuning van innovatieve bedrijven. Het is in het belang van Nederland om het momentum in Europa rondom biotechnologie te benutten en voorop te blijven lopen. Zo versterken we Nederland en de

¹ EC (2024). https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/47554adc-dffc-411b-8cd6-b52417514cb3_en

² EC (2025). Nieuwe Biotech Hub om bedrijven te ondersteunen.

positie van biotechnologie als waardeketen zoals vermeld in het regeerprogramma.

De Trendanalyse Biotechnologie 2023 van de Commissie Genetische Modificatie (COGEM) en de Gezondheidsraad³ beschrijft de snelle ontwikkelingen in de biotechnologie en benadrukt dat deze Nederland veel te bieden hebben. Daarbij moet er voldoende oog zijn voor de vragen die deze ontwikkelingen kunnen oproepen. Het kabinet onderschrijft het potentieel van biotechnologie en heeft daarbij aandacht voor de veranderende geopolitieke ontwikkelingen.

Om als overheid proactief te kunnen handelen, moeten we weten waar we voor staan én waar we voor gaan op het gebied van biotechnologie. Daarom bieden wij, de Minister van Economische Zaken (EZ) en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), u in de bijlage van deze Kamerbrief de rijksbrede visie biotechnologie aan en de eerste aanzet voor de uitvoering ervan. Deze visie bieden wij u aan en is mede ondertekend door de Ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Klimaat en Groene Groei (KGG), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de Staatssecretarissen van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) en van Jeugd, Preventie en Sport (VWS).

Biotechnologie en Nederland in 2040:

«In een veranderende wereld willen we als Nederland wereldwijd tot de kopgroep behoren in biotechnologisch onderzoek, ontwikkeling en toepassing die bijdragen aan de maatschappelijke doelstellingen die we hebben op het terrein van gezondheid, van circulaire economie en van voedselproductie. We zetten onze overheidsinstrumenten op het gebied van innovatie en valorisatie hier gericht op in en we maken ons in Nederland en Europa sterk voor een toekomstgericht en veerkrachtig regelgevend kader.»

Veilig en verantwoord benutten van kansen

De visie biotechnologie zoekt naar een balans tussen de kansen die (toepassingen van) biotechnologie ons bieden en de veiligheidsvragen en ethische dilemma's die biotechnologie kunnen oproepen. Het veilig en verantwoord benutten van de kansen staat centraal in de visie. De visie kent een aantal (ethische) uitgangspunten die we meewegen in het maken van keuzes. Zo is het van belang dat er sprake is van een goed evenwicht tussen het bijdragen aan brede welvaart en het borgen van de veiligheid. Onder veiligheid verstaan we zowel de veiligheid voor mens, dier en milieu als de nationale veiligheid. Daarbij streven we ernaar om risico-volle strategische afhankelijkheden te voorkomen of te verminderen. Bovendien vinden we dat keuzevrijheid, natuurlijkheid (genetische integriteit), rechtvaardigheid en legitimiteit ook moeten meewegen in onze keuzes.

Samenwerking is cruciaal

Het opstellen en uitvoeren van de doelen in de visie gebeurt in samenwerking tussen de betrokken departementen en het brede biotechnologieveld. De rijksoverheid heeft hierbij verschillende rollen. Van kaderstellend op het gebied van veiligheid, tot faciliterend zoals bij innovatiebeleid en het stimuleren van maatschappelijke dialoog. We bouwen met deze visie voort op wat er al is, brengen de doelen en rollen in meer samenhang bij elkaar en richten ons daarbij op het – veilig en

³ Kamerstuk 27 428, nr. 397 – Trendanalyse biotechnologie 2023

verantwoord – benutten van de kansen die de ontwikkelingen in en om de biotechnologie ons bieden. Maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en marktpartijen hebben een actieve rol gehad bij de totstandkoming van de visie, zoals via workshops, rondetafelgesprekken, een webinar en stakeholderbijeenkomsten.

Om biotechnologiebeleid ook in de toekomst goed te onderbouwen, is een actieve maatschappelijke dialoog van belang. Dit zorgt ervoor dat mensen geïnformeerd worden en geeft waardevolle informatie over standpunten, zorgen of verwachtingen bij biotechnologie.

Ook kan, door bijvoorbeeld proeverijen van voedsel gemaakt met biotechnologie (zoals nu het geval is met kweekvlees en kweekvis), participatie bijdragen aan de maatschappelijke kennis van biotechnologische toepassingen⁴.

Leeswijzer visie:

De kabinetsvisie biotechnologie bestaat uit twee delen. Het eerste deel is de visie. De visie zet de stip op de horizon, geeft aan welke richting we op willen en welke beweging we inzetten richting 2040. Hierin staan de ambitie en doelen die we als kabinet op het gebied van biotechnologie hebben centraal. Het tweede deel is de opmaat richting een uitvoeringsagenda. Hieronder geven we een samenvatting.

Elementen in de visie en opmaat naar een uitvoeringsagenda

Wereldwijd in kopgroep

Het kabinet spreekt de ambitie uit dat Nederland wereldwijd tot de kopgroep in biotechnologisch onderzoek, ontwikkeling en toepassing wil behoren. De innovaties en toepassingen moeten een belangrijke bijdrage leveren aan maatschappelijke opgaven in Nederland en de wereld, zoals op het terrein van gezondheid, circulaire economie en voedselproductie. Dat betekent dat we zorgen voor een duurzamere en gezondere toekomst van Nederland én mondiaal concurreren. In het kader van een concurrerende economie maakt het kabinet zich sterk voor het creëren van een sterk innovatieklimaat en thuismarkt, een aantrekkelijk(er) investeringsklimaat en een gelijk speelveld in de EU.

Biotechnologisch onderzoek met maatschappelijke impact

We zetten ons als kabinet in voor een goed onderzoeks- en innovatieklimaat, waarbij het wetenschappelijke fundament voor biotechnologie op orde is en blijft. We streven naar een sterk en goed werkend systeem waarin kennis ontwikkeld, verspreid en toegepast wordt en waarin biotechnologisch onderzoek bijdraagt aan oplossingen met maatschappelijke impact. Daarnaast richten we onze innovatiemiddelen strategischer in op het doorontwikkelen van innovaties naar de markt (valorisatie)⁵. Om dit te kunnen realiseren zijn voldoende goed opgeleide mensen cruciaal. Samen met onderwijsinstellingen, werkgevers en werknemers zetten we ons in om voldoende talent voor technische beroepen zoals in de biotechnologie (onderzoek, innovatie en productie) op te leiden, aan te trekken en te behouden.

⁴ Conform Kamerstuk 36 600 XIV, nr. 60 – Gewijzigde motie van de leden Meulenkamp en Bromet over proeverijen met producten voortkomend uit innovatieve fermentatie onder gecontroleerde en veilige omstandigheden mogelijk maken (t.v.v. 36 600 XIV, nr. 18).

⁵ Conform Kamerstuk 30 252, nr. 161 – motie Van Campen/Bromet over het verkennen welke faciliteit het weggevalen BPF zou kunnen vervangen. Inmiddels zijn er twee opschalingsfaciliteiten binnen het Groeifondsproject cellulaire agricultuur gestart; een op precisiefermentatie in Ede en een op celkweek in Maastricht. Ook zijn de resultaten van het onderzoek naar obstakels voor precisiefermentatie opgenomen in deze visie. Daarmee is deze motie afgedaan.

Het kabinet vindt het gezien de snelle technologische en geopolitieke ontwikkelingen belangrijk dat nationale en Europese regelgeving aansluit op de nieuwste wetenschappelijke inzichten. Zo kunnen we biotechnologische innovaties benutten én de veiligheidsgarantie hoog houden. We zetten daarbij in op toekomstgerichte en veerkrachtige regelgeving⁶. Nederland maakt zich binnen Europa hard voor harmonisatie van regelgeving tussen de lidstaten waar mogelijk, conform de motie Meulenkamp/Grinwis⁷. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van nieuwe genomische technieken in de plantveredeling, waarbij we ons in Europa inzetten voor een geharmoniseerd en toekomstgericht regelgevend kader. De procedures behorende bij de wet- en regelgeving zullen transparant, doelmatig en voorspelbaar moeten zijn.

Direct van start

In aanloop naar de uitvoeringsagenda zijn er acties die we direct in gang gaan zetten of al hebben gezet om de visie te realiseren:

- Het kabinet pakt een actieve rol in de Europese discussies over *nieuwe* regelgeving en onderzoekt de ruimte in *bestaande* (nationale) wet- en regelgeving. Deze actie wordt versterkt door het huidige Europese momentum.
- Het kabinet wil innovaties versneld op de markt brengen⁸ en verkent daarbij – in navolging van de EU Biotech Hub en EU Biotech Act – de mogelijkheden van «regulatory sandboxes» en proeftuinen⁹.
- Het kabinet maakt strategische keuzes bij het inzetten van innovatiemiddelen op valorisatie. Op basis van de Nationale Technologie Strategie en bijbehorende actieagenda's wordt een openstelling verkend van de Thematische Technology Transfer (TTT) regeling voor kansrijke biotechnologie thema's.
- Het kabinet investeert via het Nationaal Groeifonds (NGF) project Biotech Booster in het samenbrengen van kennisinstellingen en bedrijven. Zo komen we efficiënter richting innovatieve producten en toepassingen met economische en maatschappelijke impact.
- Het kabinet komt in het derde kwartaal van 2025 met een actieplan om de 3% R&D-doelstelling in de komende jaren te realiseren, bijvoorbeeld door het stimuleren van private R&D investeringen.

Vervolg en monitoring

Om de gestelde doelen in de kabinetsvisie te realiseren stelt het kabinet een uitvoeringsagenda op die uiterlijk het tweede kwartaal van 2026 aan de Tweede Kamer wordt aangeboden. De Minister van EZ en de Staatsse-

⁶ COGEM (2025). Grijze gebieden in de regulering van groene en rode biotechnologie. Naar veerkrachtige regelgeving voor snelle technologische veranderingen.

⁷ Kamerstuk 36 600 XIV, nr. 61 – Gewijzigde motie van de leden Meulenkamp en Grinwis over het opstellen van een overzicht van bestaande obstakels binnen de Europese Novel Foods-procedures en het wegnemen van de knelpunten daarin (t.v.v. 36 600 XIV, nr. 19).

⁸ Regulatory sandboxes zijn concrete kaders die d.m.v. waarborgen en het bieden van gestructureerde context voor experimenten, waar passend in een echte omgeving, het testen van innovatieve technologieën, producten, diensten of benaderingen mogelijk maken gedurende een beperkte tijd en in een beperkt deel van een sector of gebied onder toezicht van de regelgever.

⁹ Kamerstuk 36 600 XIII, nr. 40 – motie van de leden Dassen en Grinwis over een verkenning naar hoe sandboxes voor andere technologieën kunnen worden ingericht in de Nationale Technologiestrategie.

cretaris van lenW blijven de eerste aanspreekpunten. De samenwerking tussen de zes betrokken departementen en met het brede biotechnologie veld blijft van groot belang. Hierbij houden we elkaar scherp op de uitvoering.

De visie en acties voor de korte en lange termijn zijn ambitieus. Tegelijkertijd realiseren we ons dat de financiële middelen momenteel beperkt zijn. Wij gaan daarover graag met uw Kamer in gesprek.

Het onderzoeken van ruimte in huidige wet- en regelgeving en het gericht inzetten van bestaande middelen kan daarbij op de korte termijn helpen invulling aan de visie te geven. Dit vraagt voor nu geen extra beleidsbudget.

Jaarlijks informeren wij de Tweede Kamer over de voortgang van de uitvoeringsagenda. De ontwikkelingen rondom biotechnologie en ambities in de visie behoeven niet alleen actie van de rijksoverheid. Samenwerking is hét sleutelwoord in het uitvoeren van deze visie: zowel binnen de rijksoverheid als met verschillende partijen uit het brede biotechnologie veld. We zijn ervan overtuigd dat we met elkaar deze visie succesvol kunnen realiseren en nodigen iedereen dan ook van harte uit hieraan mee te doen.

De Minister van Economische Zaken,
D.S. Beljaarts

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
Ch.A. Jansen

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M-F. Agema

De Minister van Klimaat en Groene Groei,
S.Th.M. Hermans

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
E.E.W. Bruins

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J.F. Rummenie

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
V.P.G. Karremans